

सुविधे फाउंडेशन

कृषि विज्ञान केंद्र, करंडा

ता. रिसोड जि. वाशीम

भुईसुग यिकाचे सुधारीत लागवड तंत्रज्ञान

श्री टि. एस. देवमुख

विषय विशेषज्ञ (कृषि विद्या)

डॉ. श्री आर. एल. काळे

प्रमुख व वरिष्ठ शास्त्रज्ञ

श्री आर. एस. डवरे

विषय विशेषज्ञ (मिक संरक्षण)

श्री एस. के. देशमुख

विषय विशेषज्ञ (कृषि विस्तार)

कृषी विज्ञान केंद्र, करंडा

ता. रिसोड जि. वाशिम (०७२५५१) २२१५१३

email - kv/kwashim@yahoo.com

website - www.kvkwashim.com

सौजन्य : राष्ट्रीय तेलबिया व तेलताड अभियान

भा.कृ.अनु.प. - कृषि प्राद्योगिकी अनुप्रयोग अनुसंधान संस्थान, पुणे

भुईसुगावरील किडीचे एकीकृत व्यवस्थापन : भुईसुगावर प्रापुढ्याने फुलकिले, तुडुडे, मावा या रसशोषण करणाऱ्या किडीचा व पाने खाणाऱ्या किडीमध्ये पाने पोखणारी किंवा गुंडाळणारी अळी, तंबाबुची पाने खाणारी अळी, घाटे अळी इत्यादी किडीचा प्रादुर्भाव होऊ शकतो. उन्हाळी भुईसुगावर खरीपाच्या तुलनेत किडीचा प्रादुर्भाव कमी आढळतो. भुईसुगावरील किडीच्या एकीकृत व्यवस्थापनासाठी पिकाची योग्य फेरपालट करावी. भुईसुगाचे शेत पेरणीनंतर कमीत कमी ४० दिवस पर्यंत तण विरहीत ठेवावे व शेताच्या बांधावर बावची व तणाची झाडे असल्यास ती उपटुन टाकावी.

प्रत्येक झाडावर १५ ते २० तुडुडे किंवा ५ फुलकिले प्रती शेंडा ही आर्थिक नुकसानीची संकेत पातळी आढळल्यास ५ टक्के निंबोळी अर्क किंवा क्लीनलफॉस २५ टक्के प्रवाही १:४:० मिली किंवा थायमिथोक्झाम १२.६% + लेम्बडासायहेलोथ्रॉन १.५% डो.सी. १५० मिली प्रती हेक्टर ५०० लिटर पाण्यात मिसळुन फवारणी करावी.

भुईसुगावरील पाने गुंडाळणारी किंवा पाने पोखणान्या किडीचा प्रादुर्भाव झाला असता १० टक्के पाने पोखलेली किंवा २ अळी प्रती झाड अशी आर्थिक नुकसानीची पातळी आढळल्यास क्लीनलफॉस २५ टक्के प्रवाही १ लिटर ५०० मिली किंवा थायमिथोक्झाम १२.६% + लेम्बडासायहेलोथ्रॉन १.५% डो.सी. १५० मिली प्रती हेक्टर ५०० लिटर पाण्यात मिसळुन फवारणी करा किंवा डेल्टा मेथ्रॉन २.८% प्रवाही ५०० मिली प्रती हेक्टर ४००-६०० लिटर पाण्यात मिसळुन फवारणी करावी.

भुईसुगावरील रोगाचे व्यवस्थापन :

- * भुईसुग प्रापुढ्याने मर, मुळकुंज, खोडकुंज, तांबेर, टिक्का आणि शेंडेमर हे रोग प्रापुढ्याने आढळतात.
- * जमीनीमधुन उद्भवणाऱ्या बुरशीजन्य रोगाच्या प्रतिबंधकारिता म्हणजे मर, मळकुंज, खोडकुंज रोगकारिता पेरणीपुर्वे कार्बाक्झीन ३७.५ टक्के + थायमर ३७.५ टक्के डी एस याची ३ ग्रॅम प्रति किलो बियाण किंवा कार्बेन्डायझीम २५ टक्के + मॅन्कोझेब ५० टक्के डब्ल्यू.एस. ३ ते ३.५ ग्रॅम प्रति किलो बियाणे या प्रमाणात बीजप्रक्रिया करावी.
- * भुईसुगावर तांबेर, टिक्का या रोगाच्या व्यवस्थापनकारिता टेबुकोनाझोल २५.९ टक्के डब्ल्यू.जी ५०० ते ४५० ग्रॅम प्रती हेक्टर ५०० लिटर पाण्यात मिसळुन फवारणी करावी. पानावारील टिबके रोग व्यवस्थापनकारिता प्रोप्रिकानाझोल २५ टक्के प्रवाही ५०० ग्रॅम प्रती हेक्टर ७५० लिटर पाण्यात मिसळुन फवारणी करावी.
- * भुईसुगावरील रोगाच्या व्यवस्थापनकारिता बुशीनाशके/रसायने वापरण्यापुर्वी रोगाचे तज्ञामार्फत योग्य ते निदान झाल्यानंतर लेबल क्लेमनुसार रसायने वापरवी तसेच अनेक रसायने मिश्रण टाळावे व प्रमाण पाळावे.
- * **काढणी :** पिकाची पाने पिवळी पडून शेंग दरफलाच्या शिरा स्पष्ट, आतील बाजू काळी दिवू लागल्यावर तसेच ७५ ते ८० टक्के शेंगा पक्क झाल्यावर पिकाची काढणी करावी.
- * **टीप :** पिकेतील माहिती डॉ. पं.दे.कृ.वि. अकोला व एम.पी.के.व्ही. राहुरी यांच्या सौजन्याने शेतकऱ्यांकरिता प्रसिद्धी देण्यात येत आहे.

भुईसुग पिकाचे सुधारीत व्यवस्थापन तंत्रज्ञान

भुईसुग हे महत्त्वाचे तेलवर्गीय नगदी पिक आहे. भुईसुग पिकाची लागवड तीनही हंगामात करता येते. उन्हाळी हंगामात या पिकाचे जास्त उत्पादन मिळते. भुईसुग पिकामुळे जमीनीतील सुपीकता वाढण्यास मदत होते. पिकास योग्य जमीनीची निवड, पेरणीपूर्व बीजप्रक्रिया, खत व्यवस्थापन, आंतर मशागत, ओतीत व पिक संरक्षण शिफारस पध्दतीनुसार वापर केल्यास भुईसुग पिकाचे अधिक उत्पादन मिळविता येते.

जमीन : जमीन माथ्य, भुसभुरगीत, वालुमिश्रीत, चिकणमातीची व सेंद्रीय पतार्थ योग्य प्रमाणात असलेली उत्तम निचरा होणारी जमीन निवडावी.

पूर्व मशागत व भर खते : जमीन ३ वर्षातुन एकदा खोल नांगरावी. धसकडे, पाला, पाचोळा गोळा करून खत करा व २ ते ३ वळाराच्या पाळ्या देवून जमीन तयार करावी. जमीनीत चालले मुल्लेले शेणखत/कंपोस्ट खत ५ टन (१० ते १२) गाड्या पत्राटी हेक्टरी शेवटच्या वखार पाठुपुर्वी घ्यावे.

अ. क्र.	वाण	प्रकार	हंगाम	कालावधी (दिवस)	साप्ताहिक उत्पन्न (किग./हे.)
१	जे.एन.-७७६ फुले भाली	उपटी	उन्हाळी/खारिप	१०५-११०	३०-३५
२	आर.एन.-६०८३ फुले उजती	उपटी	उन्हाळी/खारिप	१२०-१२५ ११०-११५	३०-३५ २०-२५
३	टीएनबी - २४	उपटी	उन्हाळी/खारिप	१२०-१२५ १०-१५	२५-३० १८-२०
४	एसबी - ११	उपटी	उन्हाळी/खारिप	११०-११५ १००-१०५	१५-२० १०-१२
५	टीएनबी - ७३ फुसफूसीत		उन्हाळी	११०-११५	२८

बीजप्रक्रिया : मर, मुळमुळ, खोडमुळ ई. रोगाचे व्यवस्थापनाकारिता पेरणीपूर्व विषाण्यास कार्बोबन्धीम ३७.५ टक्के+शायम ३७.५ टक्के डीएस्ये सुरशीनाशकाची ३ ग्रॅम किंवा ट्रायकोडर्मा ४ ग्रॅम प्रती किलो विषाण्यास लावा. त्यानंतर पेरणीपूर्वी रायड्रोबियम आणि पीएसबी जीवाणु संवर्धनाची प्रत्येकी २५ ग्रॅम प्रती किलो विषाणे या प्रमाणे बीजप्रक्रिया करा.

पेरणी : पेरणीसाठी प्रती हेक्टरी १०० ते १२५ किलो दाणे लागतात. पेरणीसाठी दोन ओळीतील अंतर ३० से.मी. व दोन रोपातील अंतर १० से.मी. ठेवावे. बी ५ ते ६ से.मी. खोल पेरवे. उन्हाळी हंगामात जमीन ओलावून वापस आल्यावर पाभरीने, शयसतो टोकन पध्दतीने पेरणी करा. पेरणी रूंद वंवा सरी पध्दतीने किंवा सरी वंवा पध्दती करावी. उगवणानंतर ताबडतीव १० दिवसाचा आत खाडे/नाणे भरते.

जानेवारी महिन्यात १५ तारखेच्या आसपास थंडी कमी झाल्यावर लवकरात लवकर पेरणी करावी. उगवणत उशीरा फेवुवारीच्या पहिल्या आठवड्यात पेरणी पुर्व करावी.

रासायनिक खत मात्रा : पेरणीच्या वेळेस संपूर्ण रासायनिक खताची शिफारस मात्र प्रती हेक्टरी नत्र २५ किलो (शुधिया ५५ किलो) + सुसुद ५० किलो (सिंगल फॉस्फेट ३०० किलो), आवयकता असल्यास पालाश ३० किलो (युटेर ऑफ पोटाश्या ५० किलो) माती परीक्षणानुसार खतमात्रा द्याव्यात. पिकाच्या ५० टक्के फुल्लोरा अवस्थेत प्रती हेक्टरी १० किलो चिक सल्फेट वर्षातुन एकदा व ५ किलो बोरॅक्स ३ वर्षातुन एकदा घ्यावे.

आंतरमशागत : पीक वाढीच्या साधारण ६ ते ८ आठवडे पर्यंत होंईसोवर तणविरहित ठेवण्याकारिता ३ वेळा डडरणी व आवयकतानुसार २ ते ३ वेळा निदण करावे. पीक ५० ते ५५ दिवसाची वाढत असताना शेवटच्या डडरणीच्या वेळी पिकास मातीची भर घ्यावी. भुईसुग पिकाच्या शेणा भरण्याच्या अवस्थेत पिकाला केलियम या अन्नघटकची पुसुतिसाठी ५०% फुल्लोरा अवस्थेत असताना शिफारसीनुसार ३०० ते ५०० किलो प्रति हेक्टरी बिस्पम लागावे. खत देतेवेळी डीएपी खत वापरले असेल तर बिस्पमचा वापर करणे जवळ आवयकत आहे अन्यथा शेणाचे पोचट होण्याचे प्रमाण वाढण्याची शक्यता असते, आच्या सुट्ट्यावर आंतर मशागत करू नये.

तण व्यवस्थापन : तणनाशकाचा वापर करतावयाचा असल्यास पेरणीपूर्वी बासालीन (फ्लुक्लोलीन) किंवा पेरणीनंतर ४८ तासांच्या आत लासो (अलोक्लोरा) ५० टक्के ई.बी. हेक्टरी २ ते ३ लिटर किंवा स्ट्याम (पेंडीमेथालीन) ३० टक्के ईसी. हेक्टरी ३ लिटर या पेकी कोणतेही एक तणनाशक जमीनीवर ५०० लिटर पाण्यातुन फवारवे. हेक्टरी १ लिटर ५०० लिटर पाण्यातुन तणावर फवार, उगवण परचात उच्या उन्हाळी भुईसुग पिकात साधारणतः २० दिवसाचे झाले असताना क्विझलोफोप इथील ५% इसी १५ ते २० मिली अधिक १० लिटर पाणी या प्रमाणात घेवून किंवा इमाझेथापीर १०% एसएल २० मिली प्रती १० लिटर पाणी या प्रमाणात कोणत्याही एका तणनाशकाची आवयकतानुसार गरज असेल तत्च फवारणी करावी.

ओलीत उद्यवस्थापन : उन्हाळी हंगामात पेरणीनंतर लगेचच ओलीत घ्यावे. उगवणी नंतर फुल्लोच्यापर्यंत पाण्याचा ताण घ्यावा. जमीनीच्या माणुसप्रमाणे १५ ते १७ पाण्याच्या पाळ्या द्याव्यात. भुईसुग पिकाच्या आच्या जमीनीत जाण्यासाठी योग्य प्रमाणात ओलावा ठेवणे आवयकत आहे. पीक वाढीच्या संवेदनशील अवस्था फुल्लोरा, आर्वा धरणे, शेणा धरणे, शेणाची वाढ व दाणे भरणे या दरम्यान पाण्याचा ताण पडू देऊ नये. एप्रिल-मे महिन्यात तापमानात वाढ होत असल्यामुळे ओलीत व्यवस्थापनाची काळजी घ्यावी. फवार पध्दतीने सिंचन करणे भुईसुगास मानते.